

ILMIY TADQIQOT METODOLOGIYASI VA UNING AHAMIYATI

Sumbul-Sultan Urazbaeva

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti
urazbaevasumbulsultan@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada ilmiy tadqiqot metodologiyasining nazariy asoslari, uning ilmiy faoliyatdagi o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, tadqiqot jarayonida qo'llaniladigan metodlar, ilmiy ishning bosqichlari hamda zamonaviy ta'lim tizimida metodologiyaning roli ko'rib chiqiladi. Maqolada ilmiy yondashuvning samaradorligi va natijadorligini oshirishda metodologiyaning ahamiyati asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: ilmiy tadqiqot, metodologiya, ilmiy usullar, tahlil, empirik metodlar, nazariy yondashuv, validlik, ilmiy ish.

Аннотация. В данной статье рассматриваются теоретические основы методологии научного исследования, её роль и значение в научной деятельности. Анализируются основные методы исследования, этапы научной работы, а также значение методологии в современной системе образования. Особое внимание уделяется повышению эффективности научного подхода.

Ключевые слова: научное исследование, методология, методы исследования, анализ, эмпирические методы, теоретический подход, валидность.

Abstract. This article discusses the theoretical foundations of scientific research methodology, its role and importance in academic activity. It analyzes research methods, stages of scientific work, and the significance of methodology in modern education. The paper highlights the importance of methodological approaches in ensuring research validity and effectiveness.

Keywords: scientific research, methodology, research methods, analysis, empirical methods, theoretical approach, validity

Kirish. XXI asrda ilm-fan va ta'lim tizimi jadal rivojlanib bormoqda. Zamonaviy jamiyatda yangi bilimlarni yaratish, mavjud muammolarni hal etish va innovatsion g'oyalarni ilgari surish ilmiy tadqiqotlar orqali amalga oshiriladi. Shu sababli ilmiy tadqiqot metodologiyasi har bir tadqiqotchining asosiy bilimlaridan biri hisoblanadi. Bugungi kunda ilmiy faoliyat faqat nazariy bilimlar bilan cheklanib qolmay, balki amaliy natijadorlikka ham yo'naltirilgan. Bu esa metodologiyaning ahamiyatini yanada oshiradi.

Asosiy qism. Ilmiy tadqiqot metodologiyasi — bu tadqiqotni tashkil etish, o'tkazish va natijalarni tahlil qilish usullari majmuasidir. U ilmiy ishning yo'nalishini belgilaydi va natijalarning ishonchliligini ta'minlaydi.

Ilmiy tadqiqotlar odatda quyidagi asosiy usullarga asoslanadi:

- Nazariy metodlar: tahlil, sintez, induksiya, deduksiya
- Empirik metodlar: kuzatish, tajriba, so'rovnoma
- Statistik metodlar: ma'lumotlarni qayta ishlash va tahlil qilish

Ilmiy ish bir necha bosqichlardan iborat:

1. Muammoni aniqlash
2. Adabiyotlarni tahlil qilish
3. Gipoteza ilgari surish

4. Tadqiqot o'tkazish
5. Natijalarni tahlil qilish
6. Xulosa chiqarish.

Har bir bosqich tadqiqotning sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli metodologik yondashuvni to'g'ri tanlash muhim hisoblanadi.

Xulosa va tavsiyalar. Xulosa qilib aytganda, ilmiy tadqiqot metodologiyasi har qanday ilmiy ishning asosiy tarkibiy qismi hisoblanadi. U tadqiqotning samaradorligini oshiradi va natijalarning ishonchliligini ta'minlaydi. Quyidagi tavsiyalarni berish mumkin:

- ilmiy ish yozishda metodologiyani aniq belgilash zarur
- zamonaviy tadqiqot usullaridan foydalanish kerak
- ilmiy natijalarni tahlil qilishda obyektivlikka rioya qilish lozim.

Talabalar uchun ilmiy tadqiqot olib borish ko'nikmalarini shakllantirish kelajakdagi kasbiy faoliyatda muhim ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Yo'ldoshev J., Usmonov S. Ilmiy tadqiqot metodologiyasi. – Toshkent, 2015.
2. Kothari C.R. Research Methodology: Methods and Techniques. – New Delhi, 2004.
3. Creswell J.W. Research Design. – USA, 2018.
4. Лебедев С.А. Методология научного познания. – Москва, 2016.
5. Safolov M. Zamonaviy ta'lim metodlari. – Toshkent, 2020.